

ІМАВЕРНАСНАЕ ПРАГНАЗАВАННЕ Ў ПЕРАКЛАДЗЕ

Г. В. Канабьяеўская

Дадзеная праца накіраваная на даследванне прыёмаў лексічных трансфармацый, якія з'яўляюцца вынікам ужыцця імавернаснага прагназавання пры сінхронным перакладзе прамоў грамадскіх дзеячаў.

Даследванне пацвердзіла неабходнасць кантэкстуальнай замены для перадачы значэння некаторых слоў у дадзеным кантэксце. Падбор кантэкстуальных адпаведнікаў суправаджаецца дзвюма групамі

праблем. Першая група змяшчае наступныя: адрозненні ў спалучальнасці слоў і шырыні іх значэння, іх эмацыйная афарбоўка. Гэтыя праблемы вырашаюцца з дапамогай вузкага кантэкста. Шырокі кантэкст дапамагае вырашыць праблемы адпаведнасці ў стылістыцы тэкстаў арыгінала і пераклада, патрэбы ўдакладнення параметраў сітуацыі выказвання. Здавалася б, веданне кантэкста павінна было б цалкам пазбавіць перакладчыка-сінхраніста памылак. Але пры вызначэнні кантэкста могуць паўстаць пэўныя праблемы.

Пад кантэкстам прынята разумець аб'ектыўную інфармацыю, асяродак, у якім ужываецца тая ці іншая моўная адзінка ў тэксце. Аднак, у прыватнасці, пры сінхронным перакладзе з'яўляецца і так званая суб'ектыўная інфармацыя, якая, па-першае, можа ўплываць на ўжыццё кантэкстуальнай замены, па-другое, прыводзіць да якасных памылак у перакладзе. Паўстанне суб'ектыўнай інфармацыі ёсць вынікам як недастатковай кампетэнцыі сінхраніста і адсутнасцю магчымасці карыстацца даведкавымі выданнямі, так і ўжыцця механізма імавернаснага прагназавання.

Г.В. Чарноў адзначыў, што “сутнасць імавернаснага прагназавання складаецца ў тым, што перакладчык на аснове ўжо пачутага ў сказе або цэлым урыўку тэкста робіць выснову пра іх далейшае развіццё і адпаведна будзе свае фразы”. Даследванне паказала вялікі ўплыў ужыцця імавернаснага прагназавання на адэкватнасць пераклада. Разгледзім прыклад пераклада інаугурацыйнай прамовы прэзідэнта Злучаных Штатаў Барака Абама:

“I thank President Bush for his service to our nation as well as the generosity and cooperation he has shown throughout this transition”.

Сінхронны пераклад гучыць наступным чынам:

“Я дзякую прэзідэнту Бушу за службу нашай краіне, а таксама за ўклад у яе развіццё”.

Відавочная зместавая памылка, зробленая ў выніку ўжыцця імавернаснага прагназавання. Перакладчык палічыў, што прамоўца ўсё яшчэ дзякуе свайму папярэдніку за доўгія годы службы ўвогуле. У рэчаіснасці ж Абама звяртае асаблівую ўвагу на пэўны перыяд, калі Джордж Буш перадаваў уладу ў ягоныя рукі.

Такім чынам, імавернаснае прагназаванне дапамагае перакладчыку эканоміць час, каб сканцэнтравацца на прэцэзійнай інфармацыі. У той жа час пераклад можа быць неадэкватным з-за зместавых памылак у другаснай інфармацыі.

Менавіта цяпер беларускае перакладазнаўства мае унікальную магчымасць цягам кароткага часу не толькі паспрыяць стварэнню вялікай колькасці высокаякасных перакладаў, але таксама і значна

пашырыць сваю тэарэтычную базу. Аналіз перакладніцкіх памылак і пошук слушных варыянтных адпаведнікаў зможа ўзбагаціць двзвюхмоўныя англійска-беларускія і беларуска-англійскія слоўнікі, што ў сваю чаргу паспрыяе павелічэнню іх колькасці (на сённяшні час існуе толькі адзін англійска-беларускі слоўнік, створаны В. Пашкевіч). Глыбокі аналіз псіхалагічнага думання перакладчыкаў (перакладніцкіх трансфармацый, якія яны ўжываюць, і механізма імавернаснага прагназавання) зробіцца асновай для стварэння якасных электронных перакладніцкіх праграм, якія будуць пабудаваныя не толькі на ведах пра граматычныя і лексічныя сістэмы моў, але таксама і на гістарычным досведзе чалавецтва. Такая тэхналогія электроннага перакладу з'явіцца новай ступенню ў яго развіцці.